

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 28 februari 1925 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 3, 8 och 9 §§ i lagen den 25 maj 1894 angående jordfästning, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 31 december 1924 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 8, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

om ändrad lydelse av 2, 3, 8 och 9 §§ i lagen den 25 maj 1894 (nr 36 s. 2) angående jordfästning.

Härigenom förordnas, att 2, 3, 8 och 9 §§ i lagen den 25 maj 1894 angående jordfästning skola erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Den avlidne skall utom i fall, varom i 8 § 1 mom. förmäles, jordfästas på sätt i denna lag sägs av präst i svenska kyrkan. Endast sådan förrättning (jordfästning i svenska kyrkans ordning) avses i denna lag med jordfästning.

3 §.

Jordfästningen skall verkställas inom sex veckor efter dödsfallet, där icke giltiga orsaker till längre uppskov äro för handen. Den skall äga rum i den församling, där dödsfallet timat; dock må den kunna förrättas i annan församling, om vederbörande det åstunda.

Jordfästning verkställles å församlingens kyrkogård eller annan begravningsplats eller ock å rum, som församlingen för jordfästning anvisat. I kyrka må sådan jordfästning, varom i 5 och 6 §§ sägs, icke äga rum.

Huruvida den, som avlidit i fängelse, å sjukhus eller å annat därmed jämförligt ställe, må därstädes kunna jordfästas, ankommer på Konungens prövning.

Bihang till riksdagens protokoll 1925. 9 saml. 1 avd. 10 häft. (Nr 13.) 1

8 §.

1 mom. Har den avlidne efter uppnådd ålder av aderton år skriftligen förordnat om begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning, lände det till efterrättelse.

Är sådant förordnande ej givet, skall den avlidne ändock begravas utan jordfästning i svenska kyrkans ordning, där det begäres av den avlidnes närmaste anhöriga eller av dem, som eljest stodo den avlidne nära; dock icke om den avlidne efter uppnådd ålder av aderton år skriftligen förordnat om jordfästning i svenska kyrkans ordning.

Framställning att begravning må äga rum utan jordfästning i svenska kyrkans ordning göres hos präst, som för kyrkoböckerna i den församling, vilken är rätt inskrivningsort för dödsfallet.

2 mom. Vid begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning skall klockringning, om det begäres, äga rum i vanlig ordning.

9 §.

1 mom. Den avlidne må, såvida ej annat föranledes av stadgandet i 2 mom. av denna paragraf, icke begravas annorstädes än å kyrkogård eller annan plats, som blivit för sådant ändamål behörigen invigd. Vid begravningen må intet förekomma, som strider mot förrättingens helgd och allvarliga innebörd.

2 mom. På Konungens prövning ankommer huruvida och under vilka villkor enskild begravningsplats må anläggas.

3 mom. Kyrkogårdar och andra begravningsplatser skola städse hållas i ordnat och värdigt skick.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1926.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehåft nedannämnda inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

inom första kammaren:

nr 77 av herr *Bergqvist*,

nr 78 av herr *Karl Johan Ekman* och

nr 79 av herrar *Oscar Olsson* och *Pauli*; ävensom

inom andra kammaren:

nr 235 av herr *Hallén* och

nr 236 av herr *Pehrsson* i Göteborg *m. fl.*

*Motioner av
herrar Berg-
qvist och
Pehrsson
m. fl.*

A.) I den av herr *Bergqvist* väckta motionen samt i den därmed likalydande motion, som väckts av herr *Pehrsson m. fl.*, har yrkats, att riksdagen måtte för sin del besluta att antaga det genom propositionen framlagda lagförslaget med följande ändringar och tillägg i 3, 4 och 8 §§:

3 §.

Jordfästningen skall — — — — — anvisat. I kyrka må dock endast sådan jordfästning, varom i 4 § sägs, äga rum.

Huruvida den — — — — — prövning.

4 §.

Jordfästning i svenska kyrkans ordning må ej förvägras utom i de fall, vilka i 5 och 6 §§ omförmälas.

8 §.

1 mom. Har den — — — — — efterrättelse. Är sådant förordnande — — — — — den avlidnes närmaste efterlevande, därest icke någon av dem däremot inlägger gensaga, under skriftlig försäkran, att det varit den avlidnes uttalade önskan att begravas utan jordfästning i den svenska kyrkans ordning; dock icke — — — — — kyrkans ordning. Framställning att — — — — — för dödsfallet, varvid tid för begravningen må så bestämmas, att icke kyrkans gudstjänst eller annan kyrklig förrättning därav kan komma att störas.

2 mom. Vid begravning — — — — — ordning.

B.) I den av herr *Ekman* väckta motionen har yrkats, att riksdagen måtte avslå det genom propositionen framlagda lagförslaget. *Motion av herr Ekman.*

C.) I den av herrar *Olsson* och *Pauli* väckta motionen hava följande ändringar föreslagits i det genom propositionen framlagda lagförslaget: *Motion av herrar Olsson och Pauli.*

8 §.

1 mom. Har den avlidne — — — — — till efterrättelse. (= Kungl. Maj:ts förslag.)

Har den avlidne icke givit något förordnande om begravning vare sig med eller utan jordfästning i svenska kyrkans ordning, skall den avlidne begravas utan jordfästning i svenska kyrkans ordning, där det begäres av den avlidnes närmaste efterlevande, utan gensägelse från någon av dem, och dessa därvid intyga, att detta ej skulle strida mot den avlidnes i livstiden hysta önskan.

Framställning — — — — — dödsfallet. (= Kungl. Maj:ts förslag.)

9 §.

1 mom. Den avlidne — — — — — innebörd. (= Kungl. Maj:ts förslag.)

2 mom. Andra begravningssceremonier än jordfästning i svenska kyrkans ordning må äga rum i kyrka, endast då intet annat tjänligt rum finnes för ändamålet tillgängligt, och må därvid intet för den kristna tron eller svenska kyrkan sårande förekomma.

3 mom. På Konungens — — — — — må anläggas. (= 2 mom. i Kungl. Maj:ts förslag.)

4 mom. Kyrkogårdar — — — — — skick. (= 3 mom. i Kungl. Maj:ts förslag.)

*Motion av
herr Hallén.*

D.) Herr *Hallén* har föreslagit följande ändring i 8 § 1 mom. av det genom propositionen framlagda lagförslaget:

1 mom. Har den avlidne — — — — — till efterrättelse.

Därest den avlidne ej givit något skriftligt förordnande om sin begravning, vare sig med eller utan jordfästning i svenska kyrkans ordning, skall han begravas utan sådan jordfästning, då hans närmaste efterlevande det begära och därvid, utan gensägelse från någon av dem, skriftligen intyga, att detta överensstämmer med hans i livstiden uttryckta önskan.

Framställning — — — — — dödsfallet.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för det av Kungl. Maj:t framlagda lagförslaget, i den mån ej redogörelse för desamma lämnas här nedan, tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen jämte därvid fogade protokollsutdrag. I fråga om vad motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

*Gällande
rätt.*

Enligt lagen den 25 maj 1894 angående jordfästning, är jordfästning i svenska kyrkans ordning obligatorisk för kyrkans medlemmar. Jordfästningslagen stadgar, att jordfästningen ej må förrättas av annan än präst i svenska kyrkan, samt meddelar närmare föreskrifter rörande den kyrkliga jordfästningen.

Jordfästningslagen handlar emellertid endast om jordfästning i svenska kyrkans ordning. Annan jordfästning är icke i lag närmare reglerad. Jordfästning enligt främmande trosbekännares ritual lär dock vara tillåten i kraft av dem tillerkänd rätt till fri utövning av deras religion. Med avseende därå är visserligen skillnad att göra emellan främmande trosbekännare, tillhörande en av staten erkänd församling, och andra främmande trosbekännare, i det de förra men icke de senare enligt förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsutövning (dissenterlagen) hava rätt till offentlig religionsutövning. Sådan rätt innebär, att en av vederbörande funktionär företagen jordfästningsakt kan godtagas såsom jordfästning och särskilt antecknas i kyrkoboken. I övrigt torde berörda skillnad uti ifrågavarande avseende icke hava mycket att betyda.

*Tidigare
reform-
förslag.*

Såsom i propositionen närmare utvecklats, hava vid upprepade tillfällen inom riksdagen väckts motioner om det kyrkliga jordfästningstvängets upphävande. Dessa motioner hava, stort sett, rört sig efter två huvudlinjer.

Sålunda har till en början från frikyrkligt håll föreslagits, att rätt att inom svenska kyrkan förrätta jordfästning skulle tillerkännas även annan än den, som är präst inom svenska kyrkan eller enligt dissenterlagen likställd med sådan präst. Vid två tillfällen, nämligen år 1912 och år 1914, tillstyrkte lagutskottet skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning, under vilka villkor annan än präst inom svenska kyrkan kunde tillåtas att inom svenska kyrkan förrätta jordfästning (L. U. 20/1912 och 11/1914 A), men frågan föll till följd av kamrarnas skiljaktiga beslut.

Den andra gruppen av motioner gick ut på införande av begravning utan

kyrklig jordfästningsakt, alltså så kallad borgerlig begravning. Vid 1917 och 1918 års riksdagar förordade lagutskottet skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida och under vilka villkor så kallad borgerlig begravning kunde medgivas, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill detta övervägande kunde föranleda (L. U. 21/1917 och 31/1918). Även vid dessa riksdagar stannade emellertid kamrarna vid skiljaktiga beslut.

Propositionen, som utarbetats på grundval av ett av särskilda sakkunniga, den så kallade religionsfrihetskommittén, den 30 december 1922 avgivet betänkande, vilar på följande principer: *Propositionens huvuddrag.*

Den enda formen av lagligen reglerad jordfästning skall, liksom hitintills, vara jordfästning i svenska kyrkans ordning. Sådan jordfästning skall emellertid icke längre vara obligatorisk för svenska kyrkans medlemmar, utan under vissa förutsättningar skall begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning få äga rum, ändå att den avlidne tillhörde kyrkan. Frågan, huruvida kyrka må upplåtas till jordfästning, som icke förrättas i svenska kyrkans ordning, lämnar propositionen öppen. Vid begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning skall klockringning, om det begäres, ske i vanlig ordning. Den avlidne skall, även om jordfästning i svenska kyrkans ordning icke äger rum, begravas å kyrkogård eller annan plats, som blivit för sådant ändamål behörigen invigd, där ej med Konungens tillstånd enskild begravningsplats inrättats.

Rörande önskvärldheten av det kyrkliga jordfästningstvängets upphävande torde numera, stort sett, enighet råda. De myndigheter och sammanslutningar, som hörts över de sakkunnigas förslag, hava i princip uttalat sig för en lagstiftning i denna riktning. Att en sådan lagstiftning må komma till stånd, synes även utskottet vara önskligt. **Utskottet.**

Den väg, Kungl. Maj:t anvisat för frågans praktiska lösning, finner utskottet tillfredsställande. Utskottet kan följaktligen icke dela den i herr *Ekman*s motion uttalade uppfattningen, att om en lag av sådan innebörd, som den av Kungl. Maj:t föreslagna, skulle antagas, en omarbetning av förslaget vore erforderlig.

Beträffande förslagens detaljer får utskottet i det följande närmare motivera sin ståndpunkt i anslutning till de särskilda paragrafer i Kungl. Maj:ts förslag, rörande vilka ändringsförslag framställts i motionerna. I samband därmed skola jämväl beröras väckta förslag att, utöver de i propositionen behandlade paragraferna i jordfästningslagen, även 4 § skulle göras till föremål för ändring.

3 och 9 §§.

Frågan, *huruvida kyrka må upplåtas för jordfästning, som ej sker i svenska kyrkans ordning*, är för närvarande icke reglerad i lag. Visserligen stadgas i 3 § jordfästningslagen, att i kyrka endast sådan jordfästning, varom i 4 § sägs (d. v. s. så kallad högtidlig jordfästning), må äga rum. Men då jordfästningslagen över huvud endast meddelar regler rörande sådan jordfästning, som sker 3 §.

i svenska kyrkans ordning, kan häri ej anses ligga något ståndpunktstagande till frågan, huruvida i kyrka jordfästning enligt främmande trosbekännares ritual får äga rum. Såsom departementschefen erinrat, saknas ej heller exempel på att sådan jordfästning fått förrättas i kyrka.

Nyssnämnda bestämmelse bibehölls i de sakkunnigas förslag oförändrad. De sakkunniga anförde härom följande:

»Vida svårare ter sig frågan om kyrkas upplåtande för berörda ändamål. I Danmark är sådant upplåtande vid »borgerlig Begravelse» icke tillåtet, och i Norge har frågan varit föremål för starka meningsbrytningar. Även i vårt land har denna tanke mött starkt motstånd på kyrkligt håll.

För egen del behärta de sakkunniga i hög grad det verkliga behov, som, särskilt å landsbygden, vid otjänlig väderlek föreligger att få kyrkorna upplåtna för anordnande av begravningsceremonier i fall, då jordfästning i svenska kyrkans ordning ej äger rum. Visserligen kan tänkas, att för sådant ändamål andra lokaler, såsom missionshus och ordenshus, kunna befinnas tjänliga. Men där sådana lokaler ej finnas i kyrkogårdens närhet, ställer sig saken onekligen ömmande.

Å andra sidan kunna icke för rätt till disponerande av kyrka åberopas samma bärande skäl som i fråga om rätt till jordande å kyrkogård. Självva begravingen är i grunden en rent borgerlig angelägenhet och kyrkogården tjänar följaktligen även ett borgerligt ändamål. Men ett religionssamfund tillhörig kyrka är avsedd för gudstjänster och andra kulthandlingar, förrättade enligt samfundets ritual och av dess prästerskap. Det måste under sådana förhållanden naturligen väcka betänkligheter att stadga ovillkorlig rätt för andra än kyrkosamfundets eget prästerskap att i kyrka i anslutning till begraving anordna ceremonier, vilka kanske giva uttryck åt åskådningssätt och livsideal, som starkt kontrastera mot kyrkosamfundets egen förkunnelse och ritual. Mot betänkligheter av denna art är icke tillfyllest ett åberopande av att den avlidne i livstiden må hava tillhört svenska kyrkan, då själva platsen för ceremonierna — kyrkolokalen — i alldeles särskild mening tjänar kyrkans rent religiösa syften. Visserligen har förslag varit uppe om åstadkommande av en lagstiftning med syfte att, i vidare utsträckning än vad nu äger rum, möjliggöra och reglera utnyttjande av kyrkolokalerna för profana ändamål. Men innan denna fråga upptagits till behandling och erhållit sin lösning i ett större sammanhang, anse de sakkunniga icke lämpligt att i en enskild punkt och därtill en särskilt grannliga sådan föreslå bestämmelse, som skulle innebära ett avsteg från hittills gällande regel, att kyrkorna utnyttjas för andra än rent kyrkliga ändamål endast i de fall, då vederbörande myndighet anser sig härtill kunna lämna medgivande. De sakkunniga hålla således före, att frågan om kyrkas upplåtande i anslutning till begraving må avgöras efter prövning i de särskilda fallen på samma sätt, som eljest vid kyrkas upplåtande sker. Det torde kunna förväntas, att i flertalet fall genom ömsesidigt tillmötesgående och hänsynstagande den ömtåliga frågan kommer att tillfredsställande ordnas. Den alltmer utpräglade toleransen i vårt land mellan olika tänkande på det religiösa området synes innebära ett varsel av att svårigheterna icke böra bli alla för stora.»

Departementschefen anförde angående denna fråga, efter att hava erinrat om att i de avgivna yttrandena åtskilliga invändningar framstälts emot de sakkunnigas ståndpunkt, följande:

»Beträffande frågan om kyrkornas upplåtande vid icke kyrklig begraving synes kritiken till någon del skjuta över målet. De sakkunniga föreslå härutinnan icke någon ändring i gällande rätt. De taga uttryckligen avstånd från tanken

att stadga ovillkorlig rätt till kyrkorummets användande vid sådan begravning. Det är således icke — såsom i ett yttrande anförts — fråga om kyrkornas öppnande 'för jordfästningsakter av icke kyrklig karaktär, kanske i saknad av varje religiöst moment, ja, eventuellt av direkt irreligiös prägel'. De sakkunniga anse emellertid icke heller de av dem i övrigt föreslagna stadgandena påkalla införande av ett generellt förbud emot kyrkorummets användande vid icke kyrklig begravning utan hålla före, att frågan efter antagande av deras förslag kan lösas på sätt för närvarande sker.

Rätten att disponera över kyrkorna är ej reglerad genom uttryckliga bestämmelser i lag. Något avgörande i rättspraxis, av vilket en allmängiltig slutsats i frågan kan dragas, synes ej heller föreligga. Emellertid lär det enligt tillämpad ordning tillkomma pastor att i första hand bestämma, om kyrkan må upplåtas för andra ändamål än sådana, som sammanhöra med gudstjänstens firande.

Jämväl i fråga om kyrkornas upplåtande vid icke kyrklig begravning delar jag de sakkunnigas uppfattning. Kyrkobyggnaderna upplåtas för närvarande stundom till konserter, föreläsningar och andra liknande ändamål, och exempel saknas ej heller på att jordfästning enligt främmande trosbekännares ritual fått äga rum i kyrka. Givetvis bör kyrkan icke upplåtas för icke kyrklig begravning utan att vederbörande kyrkoherde förvissat sig om att intet kommer att försiggå, som skulle kunna på något sätt kränka rummets helgd. Uppenbart torde ock vara, att viss, ej ringa hänsyn bör tagas till församlingsbornas åsikter och känslor. Att en i någon mån olika praxis sålunda kan uppstå på skilda orter, synes icke vara att betrakta såsom en alltför stor olägenhet. Emellertid torde man i detta avseende kunna hysa fullt förtroende till vederbörande kyrkoherdars självständighet och omdömesförmåga. Att stadga inskränkning i lag med avseende å kyrkornas användande vid icke kyrklig begravning lär följaktligen vara obehövt, och att, på sätt i en del utlåtanden föreslagits, hänskjuta frågan till högre myndighets omedelbara prövning måste med hänsyn till nödvändigheten av ett snabbt avgörande betecknas såsom opraktiskt.»

I sak har departementschefen således i denna del anslutit sig till de sakkunnigas förslag. Av formella skäl har emellertid bestämmelsen i det kungliga förslaget erhållit den ändrade avfattningen, att i kyrka sådan jordfästning, som i 5 och 6 §§ sägs (d. v. s. så kallad mindre högtidlig jordfästning och jordfästning i stillhet), ej må äga rum. Härom anförde *departementschefen* följande:

»Beträffande 3 § andra stycket har lagrådet uttalat den uppfattning, att nuvarande formulering av detta stadgande borde bibehållas, enär den föreslagna lydelsen kunde giva anledning till den missuppfattning, att ställning tagits till den av lagen icke berörda frågan om upplåtande av kyrka för begravningsceremonier, då jordfästning i svenska kyrkans ordning icke skulle äga rum. Såsom lagrådet erinrat, innebär det remitterade förslaget i denna del icke någon saklig avvikelse från gällande rätt. Även efter nu ifrågasatta ändringar i jordfästningslagen kommer densamma att äga tillämpning endast i fråga om medlemmar av svenska kyrkan. Enligt nuvarande lag kan jordfästning ske antingen i vanlig ordning, s. k. högtidlig jordfästning (4 §), eller i särskild, mindre högtidlig ordning (5 §) eller i stillhet (6 §). Enligt förslaget (8 §) skall emellertid, förutom jordfästning under dessa former, kunna förekomma begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning. Visserligen har enligt förslaget ordet jordfästning — såsom för närvarande gäller — allenast betydelsen av jordfästning i svenska kyrkans ordning, och ett bibehållande, på sätt lagrådet tillstyrkt, av nuvarande avfattning av 3 § andra stycket skulle därför lika litet som enligt det remitterade förslaget innebära, att någon ståndpunkt tagits till frågan, huruvida

begravning i annan ordning än den nyssnämnda må kunna äga rum i kyrka. Emellertid synes det mig ingalunda uteslutet, att i många fall sistnämnda stadgande i dess oförändrade form skulle komma att oriktigt uppfattas såsom en föreskrift, att endast vid jordfästning i svenska kyrkans ordning kyrka finge användas. Då i nuvarande lag icke förekommer någon bestämmelse om begravnin utan jordfästning, har ett dylikt missförstånd icke behövt befaras, men efter införande av omförmälda bestämmelse i 8 § torde förhållandet bliva i viss mån ett annat. Med hänsyn härtill har jag ansett mig icke böra i fråga om 3 § frångå det remitterade förslaget.»

I de av herrar *Bergqvist* och *Pehrsson m. fl.* väckta motionerna yrkas, att bestämmelse skall meddelas därom, att kyrka endast må upplåtas för jordfästning i svenska kyrkans ordning, och föreslås i sådant syfte, att 3 § skall bibehållas i dess nuvarande lydelse.

Även herr *Ekman* uttalar sig mot den avfattning, bestämmelsen erhållit i det kungliga förslaget, och anför, att, även om »frikyrklig begravnin», som ju är en kristlig akt, må kunna, då omständigheterna så påkalla, förrättas i kyrkan. det dock bör vara uteslutet, att en begravningsceremoni av icke kristen, kanske till och med antireligiös karaktär skall kunna få förrättas i kyrkan.

9 §. Herrar *Olsson* och *Pauli* slutligen föreslå, att i 9 § skall införas en bestämmelse av innehåll att andra begravningsceremonier än jordfästning i svenska kyrkans ordning må äga rum i kyrka, endast då intet annat tjänligt rum finnes för ändamålet tillgängligt, och att därvid intet för den kristna tron eller svenska kyrkan sårande må förekomma.

Vid prövning av de olika förslag, som sålunda väckts, har *utskottet* funnit övertvägande skäl tala för att, liksom hitintills, frågan om kyrkas disponerande överlämnas åt vederbörande kyrkliga myndigheters avgörande. De ömtåliga spörsmål, som här möta, måste lösas i den ömsesidiga förståelsens och toleransens tecken. Att nu ingripa med lagbestämmelser, synes *utskottet* därför helst böra undvikas. Den alltmer utpräglade toleransen i vårt land mot olika tänkande på det religiösa området torde giva fog för den förväntan, att skäliga anspråk på tillmötesgående skola vinna beaktande på kyrkligt håll. Och att därvid kyrkans berättigade intressen icke skola åsidosättas, garanteras därigenom, att avgörandet överlämnas åt kyrkans egna myndigheter. *Utskottet* har därför i denna fråga anslutit sig till Kungl. Maj:ts förslag.

4 §.

4 §.

I denna paragraf av jordfästningslagen stadgas, att jordfästning i vanlig ordning eller så kallad högtidlig jordfästning ej må förvägras utom i de fall, vilka omförmälas i 5 och 6 §§.

Herrar *Bergqvist* och *Pehrsson m. fl.* yrka, att orden »jordfästning i vanlig ordning eller så kallad högtidlig jordfästning» skola utbytas mot »jordfästning i svenska kyrkans ordning».

Genom en sådan ändring, vilken motiverats med önskvärldheten att vinna överensstämmelse i formellt hänseende med övriga paragrafer i lagen, skulle

emellertid lagrummets innebörd förändras. Enligt sin nuvarande lydelse reglerar 4 § allenast frågan, i vilka fall präst äger vägra att inom svenska kyrkan förrätta jordfästning i den högtidliga form, som avses i 4 §. Enligt den föreslagna lydelsen åter skulle lagrummet innebära, att prästen skulle äga förvägra icke blott högtidlig jordfästning utan över huvud jordfästning i svenska kyrkans ordning i de fall, som behandlas i 5 och 6 §§ (jordfästning av dödfödda barn och vissa förbrytare). Då en ändring av denna innebörd icke synes böra ifrågakomma, får utskottet avstyrka motionerna i denna del.

8 §.

8 §.

Den nya 8 § behandlar i 1 mom. *föresättningarna för begravning av medlem av svenska kyrkan utan jordfästning i kyrkans ordning.*

De sakkunniga föreslogo i detta avseende följande bestämmelser:

1. Har avliden medlem av svenska kyrkan i livstiden efter uppnådd ålder av aderton år skriftligen förordnat om begravning utan jordfästning i kyrkans ordning, lände det till efterrättelse.

Är ej sådant fall för handen, som i första stycket avses, skall den avlidne ändock begravas utan jordfästning i svenska kyrkans ordning, då det av de närmaste efterlevande begäres; dock icke om den avlidne fyllt femton år och särskild anledning föreligger till antagande, att det skulle strida mot hans i livstiden hysta önskan.

Förordnande eller framställning, varom i detta moment sägs, prövas av präst, som för kyrkoböckerna i den församling, vilken är rätt inskrivningsort för dödsfallet.

De sakkunniga anförde till stöd för de föreslagna bestämmelserna bl. a.:

»Med utgångspunkt ifrån att svenska kyrkans kulthandlingar icke böra påtvingas någon utan endast bjudas dem, som önska bliva delaktiga därav, kunde det synas riktigast, att jordfästning i kyrkans ordning endast förekomme, när begäran därom blivit framställd. Då den avlidne vid dödsfallet tillhörde kyrkan, torde man dock såsom regel kunna antaga, att den avlidne önskat kyrklig jordfästning. Vid sådant förhållande synes, när det gäller avliden medlem av svenska kyrkan, någon viljeyttring i stället böra erfordras för att begravning utan jordfästning i kyrkans ordning må äga rum. De sakkunniga anse nämligen skyldig pietet mot den avlidne kräva, att hans i livstiden hysta önskan med avseende å formen för begravningen bliver respekterad.

Har den avlidne icke efterlämnat skriftligt förordnande, synes man däremot i regel böra lita till de närmaste efterlevandes kännedom om och pietet för den avlidnes önskan. De sakkunniga anse på grund härav en framställning av den avlidnes närmaste efterlevande om begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning i regel böra gälla framför den på den avlidnes medlemskap i kyrkan grundade presumptionen. Om däremot till denna kommer särskild anledning till antagande, att den avlidne önskat kyrklig jordfästning, bör sådan dock äga rum.

I fråga om vilka, som skola anses som den avlidnes närmaste efterlevande, hava de sakkunniga trots sig icke böra föreslå uttryckliga bestämmelser. Vid tolkning av detta uttryck lära stadgandena i 9 kap. 1 § ärvdabalken om bouppteckningsskyldighet kunna tjäna till ledning. I regel är väl den, som anmäler dödsfallet och ombesörjer begravningen, behörig att framställa begäran av ifrågavarande slag. Den omständigheten, att en av flera lika närstående utträttar dessa angelägenheter, bör dock givetvis icke utesluta de övriga från inflytande, därest de önska göra det gällande. Vid oenighet emellan flera, som måste anses lika

närstående, torde regeln, att jordfästning, då skriftligt förordnande av den avlidne om motsatsen icke föreligger, skall ske i svenska kyrkans ordning, böra gälla.»

Rörande de av de sakkunniga sålunda föreslagna bestämmelserna yttrade *departementschefen*:

»Lika med de sakkunniga anser jag den avlidnes önskan böra vara principiellt avgörande i fråga om formen för begravningen. I överensstämmelse härmed synes intet vara att invända mot det av de sakkunniga föreslagna stadgandet, att, om avliden medlem av svenska kyrkan efter uppnådd ålder av aderton år skriftligen förordnat om begravning utan jordfästning i kyrkans ordning, detta förordnande skall lända till efterrättelse.

Av två domkapitel har förordats, att man skulle stanna med denna möjlighet till begravning av medlem i svenska kyrkan utan jordfästning i kyrkans ordning; och från andra håll har såsom förutsättning för sådan begravning föreslagits skriftligt eller muntligt testamentariskt förordnande av den avlidne. Med hänsyn till den vikt, som den avlidnes närmaste torde fästa vid sättet för begravningen, kan jag icke ansluta mig till vad sålunda ifrågasatts, utan anser jag, i likhet med de sakkunniga, att man i förevarande hänseende bör i avsevärd utsträckning taga hänsyn till de efterlevande samt därvid lita till deras känedom om och pietet för den avlidnes önskan. Begravning av medlem av svenska kyrkan utan jordfästning i kyrkans ordning bör följaktligen, på sätt de sakkunniga föreslagit, kunna äga rum jämväl utan den avlidnes förordnande, då det begäres av honom närstående.

De sakkunnigas förslag gör undantag för det fall, att den avlidne fyllt femton år och särskild anledning föreligger till antagande, att den framställda begäran skulle strida mot den avlidnes önskan. Enligt förslaget skall i dylikt fall avgörandet ligga hos vederbörande präst. Denna bestämmelse synes, av de avgivna utlåtandena att döma, vara föremål för ett nästan enhälligt motstånd å såväl statskyrkligt som frikyrkligt håll. Domkapitlen anföra med stor enstämmighet, att den ifrågasatta prövningsplikten skulle komma att föranleda konflikter eller i allt fall kännas synerligen tryckande för prästen, och frikyrkliga samarbetskommittén uttalar farhågor för en alltför stor nitälskan om statskyrkans ordning vid prövningen. Vid sådant förhållande anser jag mig icke böra till antagande förorda ifrågavarande av de sakkunniga föreslagna bestämmelse.

Ehuru något åsidosättande från de närmastes sida av den avlidnes önskan icke torde vara att befara, synes det likväl lämpligt, att en garanti däremot infördes genom den av frikyrkliga samarbetskommittén föreslagna bestämmelsen, att, om den avlidne efter uppnådd ålder av aderton år skriftligen förordnat om jordfästning i svenska kyrkans ordning, sådan skall äga rum. På grund av detta och motsvarande förut berörda stadgande angående förordnande om begravning utan jordfästning i kyrkans ordning finnes alltid möjlighet för en till den föreslagna åldern kommen medlem av kyrkan att genom upprästande av skriftligt förordnande och dettas överlämnande till vederbörande präst eller annan pålitlig person säkerställa sin önskan i fråga om begravningens verkställande med eller utan jordfästning i kyrkans ordning. Väl kunde det ifrågasättas att härutinnan gå något längre och exempelvis låta även ett muntligt förordnande inför vittnen göra tillfyllest. Man undgår emellertid i dylikt fall icke att föreskriva en prövning, vilken, av de gjorda utlåtandena att döma, helst torde böra undvikas. Mot den prövning av det skriftliga förordnandet, som i alla händelser blir nödvändig och som torde böra anförtros vederbörande präst, lära däremot befogade anmärkningar icke kunna framställas.

Där skriftligt förordnande, som nu sagts, icke förefinnes, synes riktigast att lita till de efterlevandes omdöme och önskingar och att alltså låta frågan, huruvida begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning skall äga rum, bli beroende på gjord framställning av de efterlevande.

Tre domkapitel och allmänna svenska prästföreningen hava anmärkt, att uttrycket *närmaste efterlevande* ej vore fullt klart. Liknande uttryckssätt, såsom 'närmaste anhöriga' eller 'närmaste fränder', förekomma dock i svenskt lagspråk. I förevarande fall lärer emellertid ett ännu mera omfattande uttryck böra väljas. Framställning, som här avses, bör nämligen kunna göras jämväl av person, som icke är vare sig frände eller anhörig till den avlidne men ändock av en eller annan anledning stått honom nära, såsom exempelvis den, vilken vid dödsfallet sammanbott med den avlidne, varit i hans tjänst eller haft honom i sin vård, allit tydligen under förutsättning, att icke någon mera närstående franträder. Med hänsyn till det anförda har jag ansett, att uttrycket 'närmaste efterlevande' bör utbytas emot 'närmaste anhöriga eller de, som eljest stodo den avlidne nära'. Samma krets av personer torde åsyftas i jordfästningslagens 3 § 1 stycket och 7 § 2 stycket, då där talas om sökande till jordfästningens förrättande i annan församling än den, i vilken dödsfallet timat, respektive till liktals hållande.»

I enlighet härmed har i det kungliga förslaget i första hand föreskrivits, att, där den avlidne efter uppnådd ålder av aderton år skriftligen förordnat om begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning, detta skall lända till efterrättelse. Är emellertid sådant förordnande ej givet, skall enligt förslaget den avlidne ändock begravas utan jordfästning i svenska kyrkans ordning, där det begäres av den avlidnes närmaste anhöriga eller av dem, som eljest stodo den avlidne nära; dock icke om den avlidne efter uppnådd ålder av aderton år skriftligen förordnat om jordfästning i svenska kyrkans ordning.

Motionärernas ändringsförslag hänföra sig till frågan om de efterlevandes rätt att påkalla begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning i sådana fall, då den avlidne icke givit något skriftligt förordnande om sin begravning.

Herrar *Hallén*, *Bergqvist* och *Pehrsson m. fl.* föreslå i sådant avseende, att framställningen skall utgå från den avlidnes närmaste efterlevande och vara åtföljd av skriftligt intyg, att den står i överensstämmelse med den avlidnes i livstiden uttryckta önskan. I samma riktning uttalar sig jämväl herr *Ekman*.

En liknande fordran uppställas av herrar *Olsson* och *Pauli*, som emellertid föreslå, att de närmaste efterlevandes intyg endast skall behöva gå ut på att deras framställning ej står i strid mot den avlidnes i livstiden hysta önskan. Sistnämnda båda motionärer uppställa icke någon fordran på att intyget skall avgivas skriftligen.

I samtliga motioner föreslås vidare — med växlande formuleringar — föreskrift därom, att en framställning från de närmaste efterlevande om begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning skall lända till efterrättelse endast om framställningen, respektive det åtföljande intyget, ej möter gensägelse från någon bland dem.

Slutligen föreslå motionärerna, att det i det kungliga förslaget begagnade ut-

trycket »den avlidnes närmaste anhöriga eller de, som eljest stodo den avlidne nära» skall utbytas mot »den avlidnes närmaste efterlevande».

Utskottet delar den i såväl propositionen som motionerna uttalade uppfattningen, att den avlidnes önskan bör vara principiellt avgörande i fråga om formen för begravningen. Denna synpunkt blir enligt utskottets mening icke i önskvärd utsträckning tillgodosedd, om man medgiver begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning endast i sådana fall, där den avlidne därom skriftligen förordnat.

Å andra sidan tala hithörande frågors grannliga natur emot att regler meddelas, vilka ställa vederbörande prästman inför nödvändigheten att söka särskilt utröna den avlidnes verkliga vilja. Hans prövning bör följaktligen vara av övervägande formell natur.

Detta syfte vinnes, om man, på sätt föreslagits, i sådana fall, där skriftligt förordnande ej föreligger, låter det ankomma på framställning från den avlidnes närmaste, huruvida begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning skall äga rum. Deras kännedom om och pietet för den avlidnes önskan bör i regel utgöra tillräcklig garanti för att hans vilja ej skall åsidosättas. Tänkbart är givetvis, att någon gång missriktat religiöst nit eller andra motiv skulle kunna föranleda dem att i strid mot den avlidnes vilja begära begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning. Då emellertid i sådana fall, vilka säkerligen komma att bli sällsynta, ej ens pieteten mot den avlidne kunnat avhålla dem från att handla i strid mot hans önsknings, lär ej heller den särskilda garanti, som motionärerna sökt i en de efterlevande avfordrad förklaring, att deras ansökan står i överensstämmelse med den avlidnes vilja, vara av något större värde. Ett effektivt skydd synes för sådana fall endast kunna vinnas genom ett den avlidnes skriftliga förordnande om kyrklig jordfästning. Utskottet ansluter sig följaktligen i förevarande avseende till propositionen, därvid utskottet, på av departementschefen anförda skäl, jämväl får förorda den terminologi, som i propositionen kommit till användning vid bestämmande av kretsen av de personer, som skola äga att göra framställning om begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning.

Vad vidare angår motionärernas förslag, att i lagen skulle utsägas, att en framställning från den avlidnes närmaste om sådan begravning skall äga vitsord endast, om icke någon av dem däremot inlägger gensaga, torde lagrummet redan enligt dess av Kungl. Maj:t föreslagna lydelse hava denna innebörd, vadan ej heller i denna del någon ändring synes vara erforderlig.

I de motioner, som väckts av herrar *Bergqvist* och *Pehrsson m. fl.*, har slutligen föreslagits ett tillägg till 8 § av innehåll att, då hos vederbörande präst framställning göres att begravning må äga rum utan jordfästning i svenska kyrkans ordning, *tid för begravningen* skall så bestämmas, att icke kyrkans gudstjänst eller annan kyrklig förrättning därav kan komma att störas.

Denna fråga har berörts i propositionen, därvid *departementschefen* anfört:

»Med avseende å frågan om vissa begravningsceremonier må erinras, att begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning icke är någon nyhet. Sådan begravning förekommer ej sällan, jämväl å kyrkogårdarna; och i samband därmed eller vid sidan om legal jordfästning kunna förekomma religiösa ceremonier av annat slag eller annan högtidlighet. Härvid äro vederbörande tydligen underkastade gällande ordningsföreskrifter såväl i fråga om tid för begravnings förrättande som i andra avseenden, och självfallet får för övrigt intet företagas, som kan väcka allmän förargelse. Det nya enligt förslaget är, att statskyrklig jordfästning under vissa förhållanden icke behöver förekomma, fastän den avlidne tillhörde kyrkan. Men detta synes icke föranleda ändrade bestämmelser rörande ordningen å kyrkogårdarna vid begravning utan statskyrklig jordfästning.»

Härtill vill utskottet tillägga, att det synes självfallet, att för undvikande av konflikter tid för begravning utan statskyrklig jordfästning bestämmes i samråd med vederbörande myndighet å begravningsorten.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- 1) att ifrågavarande proposition måtte av riksdagen bifallas;
- 2) att de i anledning av propositionen väckta motionerna måtte av riksdagen lämnas utan bifall.

Stockholm den 26 februari 1925.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Akerman, Hederstierna, Jacob Larsson, Rogberg, Lyberg, Klefbeck, P. E. A. Jonsson** och *Ernst Svensson*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist* i Halmstad, *af Ekenstam**, *Lindley**, *Leo**, *Jansson* i Edsbäcken*, *Söderberg, Johansson* i Brånalt och *Johanson* i Huskvarna.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

A) Vid 3 §

1) av herr *Hederstierna*, som, med instämmande av herrar *Ernst Svenson*, af *Ekenstam* och *Johansson* i Brånalt, anfört:

»Våra församlingars kyrkor måste anses tillhöra den svenska kyrkan. Vid detta förhållande böra de icke upplätas för andra jordfästningar än sådana, som förrättas i svenska kyrkans ordning och man bör icke, på sätt av Kungl. Maj:t avsetts, överlåta åt olika medlemmar av kyrkans prästerskap att avgöra, huruvida jordfästning i annan ordning må i kyrkan äga rum eller icke. På grund härav får jag föreslå,

att riksdagen måtte på det sätt bifalla herrar Bergqvists samt Pehrssons med fleras motioner, att andra stycket i 3 § må få följande lydelse:

Jordfästning verkställes å församlingens kyrkogård eller annan begravningsplats eller ock å rum, som församlingen för jordfästning anvisat. I kyrka må ej annan jordfästning äga rum än sådan, som förrättas i svenska kyrkans ordning; ej heller sådan jordfästning, varom i 5 och 6 §§ sägs.»

2) av herrar *Rogberg* och *Johanson* i Huskvarna.

B) Vid 8 § 1 mom. 2 stycket

1) av herr *Hederstierna*, som yttrat:

»När begravning skall äga rum, bör det få bero på huruvida den avlidne förordnat, att denna skall ske utan jordfästning i svenska kyrkans ordning. Har sådant förordnande ej givits, bör däremot dylik jordfästning förrättas. Att däremot, såsom i propositionen föreslagits, låta avgörandet jämväl få bero på beslut av närmaste anhöriga eller dem, som eljest stå den avlidne nära, synes ingalunda lämpligt. En sådan möjlighet kan hos den döende föda en oro, som han icke kommer sig för att häva genom ett skriftligt förordnande, men som dock kan finnas innerst i sinnet. Staten synes icke böra lämna möjlighet till en dylik oro.

På grund härav får jag föreslå,

att riksdagen må besluta, att andra stycket i 1 mom. av 8 § i den av Kungl. Maj:t föreslagna lagen skall utgå.»

2) av herr af *Ekenstam*, som, med instämmande av herrar *Rogberg*, *Ernst Svenson* och *Johansson* i Brånalt, anfört:

»Jag delar den i såväl propositionen som motionerna uttalade uppfattningen, att den avlidnes önskan bör vara principiellt avgörande i fråga om formen för begravningen. Denna synpunkt blir enligt min mening icke i önskvärd utsträckning tillgodosedd, om man medgiver begravning utan jordfästning i svenska kyr-

kans ordning endast i sådana fall, där den avlidne därom skriftligen förordnat.

Å andra sidan tala hithörande frågors grannliga natur emot att regler meddelas, vilka ställa vederbörande prästman inför nödvändigheten att söka särskilt utröna den avlidnes verkliga vilja. Hans prövning bör följaktligen vara av övervägande formell natur.

Detta syfte vinnes, om man, på sätt föreslagits, i sådana fall, där skriftligt förordnande ej föreligger, låter det ankomma på framställning av den avlidnes närmaste, huruvida begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning skall äga rum. Till förebyggande att den avlidnes vilja kränkes, böra dock härvid hans närmaste skriftligen intyga, att deras ansökan icke strider mot den avlidnes i livstiden uttryckta önskan. Vid bestämmandet av kretsen av de personer, som skola äga att göra framställning om begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning, är avvikelse från den terminologi, som i propositionen kommit till användning, att förorda. Det kan vara omtvistat, vilka som stått den avlidne nära under hans livstid. Motionärernas uttryck 'närmaste efterlevande' är därför att föredraga.

Även om det må medgivas, att ifrågavarande lagrum enligt dess av Kungl. Maj:t föreslagna lydelse har den innebörd, att en framställning från den avlidnes efterlevande om begravning utan jordfästning i kyrkans ordning skall äga vitsord endast om icke någon av dem däremot inlägger gensaga, läser dock, såsom ävenledes i samtliga motionerna påyrkats, sådant böra komma till tydligt uttryck i lagen. I anslutning till vad sålunda anförts har jag inom utskottet föreslagit

att 8 § 1 mom. andra stycket måtte erhålla följande ändrade lydelse:

Är sådant förordnande ej givet, skall den avlidne ändock begravas utan jordfästning i svenska kyrkans ordning, när hans närmaste efterlevande det begära och därvid, utan gensägelse från någon av dem, skriftligen intyga, att detta överensstämmer med hans i livstiden uttryckta önskan.»

3) av herr *Lyberg*, som yttrat:

»Synnerligen angeläget torde vara, att den lagstiftning, som nu är ifrågasatt, blir ägnad att i tillämpningen, så långt sig göra låter, utestänga konfliktanledningar. Så sker icke, i den mån lagbestämmelserna på grund av ofullständighet och oklarhet inbjuda till skilda tolkningar och därpå grundad skiftande tillämpning.

Ehuru fullständig säkerhet mot dylika konfliktanledningar givetvis icke står att vinna genom någon lagtext, hur den än avfattas, synes dock, på sätt i väckta motioner framhållits, berättigad erinran kunna från berörda synpunkt göras mot lagförslaget i två hänseenden, nämligen *dels* mot den form, som givits stadgandet om begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning för det fall att skriftligt förordnande därom icke meddelats av den avlidne, och *dels* i fråga om möjligheten att vid sådan begravning få kyrka upplåten för jordfästningsakt.

I det förra fallet skulle enligt 8 § i förslaget gälla, att den avlidne, fastän skriftligt förordnande saknas, skall begravas utan att jordfästning sker efter statskyrkans ritual, om det begäres av 'den avlidnes närmaste anhöriga eller av dem, som eljest stodo den avlidne nära'. Med denna formulering av bestämmelsen uppställa sig bland annat frågorna: Påfordras *samfäll*d begäran av närmaste anhöriga, om flera sådana lika närskylda finnas? Om i ty fall begäran från blott en av dem är i allmänhet tillfyllest, hur skall förfaras, om en annan av dem hos vederbörande prästman inlägger uttrycklig gensaga mot denna begäran? Och hur skall förfaras, om närmaste anhöriga uttala en mening, men de, som eljest stått den avlidne nära, en annan?

På dessa frågor kan icke med stöd av det föreslagna lagbudet givas ett till riktigheten oomtvistligt svar; och vad därom tilläventyrs anförts i motiven till lagen blir icke tillräckligt känt för att grundlägga en fast och auktoritativ lagtillämpning. Komplettering och förtydligande av bestämmelsen måste därför anses vara av nöden i huvudsaklig överensstämmelse med de i sådant syfte väckta motionerna.

På grund av vad sålunda andragits har jag inom utskottet hemställt,

att 8 § 1 mom. andra stycket skulle, i huvudsaklig överensstämmelse med motionerna nr 77 och 79 inom första kammaren och nr 235 inom andra kammaren, erhålla följande lydelse:

Är sådant förordnande ej givet, skall den avlidne ändock begravas utan jordfästning i svenska kyrkans ordning, där närmaste efterlevande det begära och, om den avlidne fyllt femton år, därjämte, utan gensägelse från annan av dem, intyga, att detta ej skulle strida mot den avlidnes i livstiden hysta önskan.»

C) I anslutning till 8 § 1 mom. 3 stycket

av herr *Hederstierna*, som, med instämmande av herrar *Rogberg*, *Ernst Svensson*, af *Ekenstam* och *Johansson* i Brånalt, anført:

»Då man bör ordna så, att olika jordfästningar icke äga rum å sådan tid och på sådant sätt, att de komma att verka störande på varandra, får jag föreslå,

att riksdagen måtte på det sätt bifalla de av herrar *Bergqvist* samt *Pehrsson* m. fl. väckta motionerna, att till 1 mom. av 8 § fogas ett fjärde stycke av följande innehåll:

Tid för begravningen skall bestämmas efter överenskommelse med präst eller annan myndighet i begravningsorten, som äger bestämma över begravningsplatsen.»

D) Vid 9 §

av herr *Lyberg*, som yttrat:

»Frågan, huruvida kyrka må upplätas för jordfästning, som ej sker i svenska kyrkans ordning, lämnas enligt lagförslaget helt och hållet öppen. Lika-

som hittills skulle upplåtelse av kyrka bero på vederbörande kyrkliga myndigheters avgörande i varje särskilt fall. Det förutsättes, att de ömtåliga spörsmål, som här möta, lösas i den ömsesidiga förståelsens och toleransens tecken.

Men även om det är antagligt, att denna förutsättning i regel finnes, lära berörda spörsmål — omkring vilka olika religiösa åskådningar starkt bryta sig — icke sällan besvaras olika av å ena sidan statskyrkans myndigheter och å den andra sidan de frikyrkliga samt bittra missnöjesyttringar och häftiga meningsskiften därav bliva en följd. Närmare precisering i lag rörande kyrkas användning måste alltså vara i hög grad önskelig.

Beträffande den väg lagen därvid bör följa kunna delade meningar råda. Fog för sig har för visso åsikten, att, då den borgerliga begravningen innebär ett avståndstagande från kyrkans uppfattning och ordning, begravningen bör fullt ut vara en utomkyrklig akt. Men att stadga ett allmänt förbud mot utomkyrkliga begravningsseremonier i statskyrkans gudstjänstlokaler synes vara att draga konsekvenserna för långt. När av en eller annan anledning jordfästning under bar himmel är förbunden med besvärigheter, men gravkapell vid begravningsplatsen saknas och icke heller annan för ändamålet tjänlig lokal är i närheten tillgänglig, komme ett dylikt förbud lätt att te sig som oginhet mot eller ett slags bestraffning av dem, som, trots sitt avståndstagande från statskyrkans ritual, behöva och önska använda lokaler, till vilkas byggande och underhåll de bidragit.

Med min vid 8 § uttalade uppfattning om angelägenheten av reglerande bestämmelser på ifrågavarande lagstiftningsområde har jag för den skull stannat vid den meningen, att tillträde till kyrka bör i sist angivna fall vara i lag uttryckligen medgivet.

Jag har därför inom utskottet hemställt,

att 9 § i huvudsaklig överensstämmelse med motionen nr 79 inom första kammaren skulle erhålla följande lydelse:

1 mom. Den avlidne — — — behörigen invigd (= Kungl. Maj:ts förslag). Jordfästning, som ej sker i svenska kyrkans ordning, må ändock äga rum i kyrka, då intet annat tjänligt rum finnes för ändamålet tillgängligt. Vid begravningen och jordfästningen må intet förekomma, som strider mot förrättingens helgd och allvarliga innebörd.

2 mom. På konungens — — — anläggas (= Kungl. Maj:ts förslag).

3 mom. Kyrkogårdar — — — skick (= Kungl. Maj:ts förslag).»